

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Ticaret Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

2 . 7 . 1963

İstanbul Milletvekili
Reşit Ülker

Bu yıl zeytinyağlarımız dış piyasada gayet iyi bir fiyat bulmuş ve müstahsil bu sayede bol zeytinyağı satarak memnuniyet verici netice almış aynı zamanda da memleket büyük ölçüde döviz kazanmıştır.

Öte yandan Amerikan mahsul fazlasından gıdai kıymeti yüksek soya yağının bedelsiz veya çok az bir bedelle ithali mümkün görülmüş ve ithal edilmiştir.

Son günlere kadar kilosu 4,5 liradan satılan ve halkın memnun bulunduğu soya yağının İstanbul piyasasından çekildiği görülmüştür. İddialara göre bazı şahısların bu soya yağlarını zeytinyağı fiyatına halka sattıkları ileri sürülmektedir.

Soya yağının ortadan çekilmesinin sebebi nedir? Şimdiye kadar ne kadar soya yağı ithal edilmiştir ve İstanbul'a ne kadar tahsis yapılmıştır? Bunların tevzii hangi esaslara göre yapılmıştır, elde ne kadar stok vardır ve yeniden ithal etmek üzere olan partiler var mıdır? Soya yağını veya soya yağı karışımını zeytin yağı diye zeytin yağı fiyatına satanlar hakkında ne gibi tedbirler alınmıştır, şimdiye kadar bu tedbirlerin tatbikatından elde edilen neticeler nelerdir?

BAŞKAN — Sayın Ticaret Bakanı, buyurunuz.

TİCARET BAKANI AHMET OĞUZ (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, yüksek malûmunuz olduğu üzere; bu yıl, bu takrîrin verildiği, altı ay evveline kadar, yirmî bin tonu bulan zeytin yağı ihracatımıza muvazi olarak, Türk Milletini sürpülüslerden sağlanan ve daha ucuz bulunan soya yağını yemeğe alışması hususunda; Et ve Balık Kurumu kanalı ile emekler sarfedilmiştir. Bu amaçla, Türkiye'ye iki türlü soya yağı ithal edilmiştir: Bir kısmı nötralize denilen ve yalnız margarinde kullanılan yağlar. Bir kısmı; iki defa «rafine» edilmiş ve doğrudan doğruya paketlenip satılan soya yağlarıdır.

Margarin için ithal edilen soya yağları, bu yağı alıp işliyecek ve fiihakika margarin ya-

ğıp satacak olan fabrikalara verilmek üzere hıdayette bazı ölçüler esas alınarak, hatırım da kaldığına göre, adedi 11 i bulan fabrikalara tevzi edilmek yoluna gidilmiştir. Elbette kapasitelerine göre.. Geçen yıl nebati yağlı tohum mahsulünün az olmasından mütevellit Haziren ve Temmuz aylarında da bu mahsulün en dar bulunduğu bir zamanda iç fabrikalar kendi ihtiyaçlarını tedarikte güçlük çekmişler ve margarin yağı yapılmaması amacıyla verilen bazı soya yağlarının piyasaya kısmen kiloda bir lira, 130 kurus fark olduğu için karaborsaya intikal ettiğini istihbar etmiş bulunmaktayız.

Bu arada yaptığımız tetkiklerden de bazı fabrikaların aldıkları tahsislerini karaborsaya sürdükleri anlaşılaraq onların da tahsisleri kesilmiştir.

İşte bu arada piyasada mevzii bir soya yağı darlığı hâsıl olmuştur. Bunun üzerine Vekâletimiz soya yağlarının aynı fabrikalara muayyen maksatla, margarin yapılmak kasdi ile verilmesi ve aynı miktarda margarin yağlarının yapılması halinde ikinci partinin verilmesini sağlayacak yeni bir tevzi sistemini koyarak dış piyasada yapılan bu gibi karaborsa muamelelerini önlemiş bulunmaktadır. İki defa rafine edilmiş olarak gelen yağların ilk partisi bin ton, ikinci parti iki bin ton, son defa da beşbin ton olarak gelmiştir. Bunları, İzmir'de Tariş, Cenupta, Ülfet Gıda ve İstanbul'da Migros kanalı ile 2, 3 ve 4 kiloluk paketler halinde vatandaşın emrine arz etmiş bulunmaktayız. Halen Türkiye dışarıdan pamuk ve soya yağı olarak 70 bin ton civarında sürpülüs maddelerden ham yağ ithal etmektedir. Bu miktarın önümüzdeki yıl onbin, - 20 bin ton fazlası ile yapılacağını ve bu zarureti hâsedeceğimizi şimdiden söyleyebilirim. Bu miktarın 29 bin tonu 1962 yılında fiilen ithal edilmiştir. Ticaret Bakanlığı olarak piyasada bu yağların taşıdığı münasebetiyle olan fonksiyonumuz doğrudan doğruya bize mevdu olmayıp gıda nizamnamesi muvacehesinde ilgili makamlar ve bilhassa belediyelere mevdu bir keyfiyettir. Kendilerini uyarmakta, sık sık iktisat müdürlüğü kanalıyla icabında irşadetmekte ve kendilerini bu yönde çalışmalara davet etmekteyiz.

Arkadaşım istedikleri için veriyorum. Soya yağı miktarı 1958 de 27 582 ton, 1959 da 29 984